

โครงการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น
ร่าง “ยุทธศาสตร์วิจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ
ของประเทศไทย”

วันพฤหัสบดีที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559
ณ ห้องเมจิก 2 ชั้น 2 โรงแรม มิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น หลักสี่ กรุงเทพฯ

หลักการและเหตุผล

ความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพ (Biodiversity) เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และความสำคัญนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพราะความหลากหลายทางชีวภาพเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับชุมชน จนถึงการผลิต ในระดับอุตสาหกรรมต่างๆ ซึ่งจะสามารถนำประเทศไทยให้พัฒนาก้าวหน้าต่อไปอย่างยั่งยืน หากมีการบริหารจัดการให้เกิดการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่สามารถนำไปสู่การสร้างเศรษฐกิจจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพพร้อมทั้งบูรณาการ ให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรชีวภาพและสิ่งแวดล้อม

เศรษฐกิจชีวภาพ (BioEconomy) หมายถึง การพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับชุมชน ที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจเกิดจากการผลิต การจำหน่าย และการทำธุรกรรมเกี่ยวกับสินค้า ผลิตภัณฑ์และบริการจากความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่คำนึงถึงกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน รวมทั้งพัฒนากระบวนการผลิตที่ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสม ตลอดจนการบริหารจัดการองค์ความรู้และงานวิจัยเพื่อส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้าร่วม ในการผลิต การบริโภค และแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม เศรษฐกิจชีวภาพและความหลากหลายทางชีวภาพ มีหลักการสำคัญที่ตรงกัน คือ การใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพหรือใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศในทิศทางที่มุ่งสู่ความยั่งยืน โดยมีแนวทางการพัฒนาที่จะให้มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน รวมทั้งมีการพัฒนาระบบบริหารจัดการทั้งด้านฐานข้อมูล/องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง การสร้างขีดความสามารถให้ชุมชนทุกสาขาการผลิตมีรายได้ค่าจุนการดำรงชีพ และเข้ามามีส่วนร่วมการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพมีความยั่งยืนต่อไป

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง เพราะตั้งอยู่ในพื้นที่บริเวณความหลากหลายทางชีวภาพที่ได้รับความสำคัญสูงสุด 8 อันดับแรกของโลก มีระบบนิเวศสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยให้สิ่งมีชีวิตกำเนิด อยู่อาศัย และแพร่กระจายพันธุ์ โดยมีความหลากหลายทางชีวภาพทั้งชนิดพันธุ์ พันธุกรรม และระบบนิเวศ โดยมีจุลินทรีย์กว่า 200,000 ชนิด พืชมีท่อและไร้ท่อลำเลียงมี ประมาณ 12,000 ชนิด สัตว์มีกระดูกสันหลังกว่า 4,000 ชนิด สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังอีกกว่า 80,000 ชนิด ใช้ในการศึกษาวิจัยด้านการแพทย์และการพัฒนาสินค้าทางด้านการเกษตรอุตสาหกรรม รวมถึงด้านการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ด้วยความ

หลากหลายและความมั่งคั่งของทรัพยากรพันธุกรรม ทำให้ประเทศไทยมีความได้เปรียบในด้านสินทรัพย์ชีวภาพ (Bio-Asset) ที่เป็นต้นทุนของประเทศและเป็นจุดแข็งสำคัญ เนื่องจากความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพเป็นรากฐานสำคัญของวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาหารและปัจจัยในการดำรงชีวิตของประชากรในประเทศ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญและเป็นโอกาสของประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพตั้งแต่การผลิตระดับชุมชน ซึ่งเป็นการผลิตสินค้าขึ้นต้นจากทรัพยากรชีวภาพโดยตรง อาจจะมีการแปรรูปในระดับต้น แต่ไม่มีการใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อน มีฐานการผลิตสินค้าจากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ในระบบนิเวศของแต่ละชุมชนทั่วประเทศ ไปจนถึงการผลิตระดับวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) ซึ่งเป็นการผลิตที่มีการจัดการในระยะเริ่มต้น เป็นขั้นที่มีการพัฒนาให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง รวมทั้งการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ จากทรัพยากรชีวภาพท้องถิ่น แม้จะไม่ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ แต่ในรายงานของกรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2546 พบว่า จากผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) จำนวน 15,133 รายการ ผลิตจากทรัพยากรชีวภาพถึง 13,724 รายการ คิดเป็นร้อยละ 90 และต่อไปถึงการผลิตในระดับอุตสาหกรรมขนาดต่างๆ ซึ่งมีข้อมูลจากกระทรวงอุตสาหกรรมในปี พ.ศ. 2549 ระบุว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) มากกว่าร้อยละ 95 ของผู้ประกอบการทั้งหมดมีสัดส่วนมูลค่าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศคิดเป็นร้อยละ 32.2 มีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกคิดเป็นร้อยละ 30.0 ของมูลค่าการส่งออกของประเทศ โดยมี SMEs ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตฐานชีวภาพ คิดเป็นร้อยละ 29.7 ของสินค้า SMEs ทั้งหมด และมีสัดส่วนการจ้างงานคิดเป็นร้อยละ 33.0 ของ SMEs ทั้งหมด

ปัจจุบัน SMEs ในประเทศไทย ผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่ และเริ่มมีทิศทางการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดระดับกลาง และตลาดเฉพาะกลุ่มมากขึ้น ทำให้ทรัพยากรชีวภาพเป็นวัตถุดิบสำคัญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ซึ่งนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมที่เกิดจากการพัฒนาเทคโนโลยีต่อยอด พัฒนาไปสู่เทคโนโลยีขั้นสูง และสร้างธุรกิจใหม่จากนวัตกรรมจากฐานทรัพยากรชีวภาพ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่เป็นความหวังใหม่ คลื่นลูกใหม่ (New Wave Industry) ที่นำไปสู่การสร้างมูลค่าใหม่ๆ และเพิ่มมูลค่าและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นธงของประเทศที่เป็นเจ้าของเทคโนโลยี ได้แก่ สหรัฐอเมริกา กลุ่มสหภาพยุโรป ญี่ปุ่น เกาหลี เป็นต้น ล้วนเกิดขึ้นจากการวิจัยและพัฒนา

เศรษฐกิจจากฐานชีวภาพและความหลากหลายทางชีวภาพ มีหลักการสำคัญที่ตรงกัน คือ การใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพหรือใช้ประโยชน์การสร้างเศรษฐกิจจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศในทิศทางที่มุ่งสู่ความยั่งยืน โดยมีแนวทางการพัฒนาที่จะให้มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน รวมทั้งมีการพัฒนาระบบบริหารจัดการทั้งด้านฐานข้อมูล/องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง การสร้างขีดความสามารถให้ชุมชนทุกสาขาการผลิตมีรายได้ค่าจุนการดำรงชีพ และเข้ามามีส่วนร่วมการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจจาก

ฐานความหลากหลายทางชีวภาพให้มีความยั่งยืนต่อไป เศรษฐกิจจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพจะสามารถก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางตรงต่อการเพิ่มผลผลิต และสร้างเสริมผลผลิตใหม่ๆ จากความหลากหลายทางชีวภาพตลอดจนส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์จากผลผลิตนั้นๆ ไปสู่การผลิตด้านอื่นๆ ที่สร้างมูลค่าเพิ่มอย่างมหาศาล อาทิ ภาคอุตสาหกรรม พลังงานสาธารณสุข และการท่องเที่ยว ประเทศที่มีทรัพยากรชีวภาพมาก มีองค์ความรู้ด้านการวิจัยและเทคโนโลยี จะเป็นผู้นำในการพัฒนาของภาคเศรษฐกิจใหม่ระดับโลก เนื่องจากสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจ และก่อให้เกิด ความมั่นคงด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ประเทศใดที่ไม่สามารถตามทันการเปลี่ยนแปลง จะมีความเสี่ยงในการสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งอาจถูกแย่งชิงทรัพยากรชีวภาพ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์โดยประเทศที่มีความเข้มแข็งด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมสูงกว่า

สำหรับประเทศไทยแม้จะมีศักยภาพและโอกาสสูงในการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ แต่การวิจัยและพัฒนาต่อยอดจากฐานทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพไปขยายผลเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์และเชื่อมโยงกับการผลิตในระดับอุตสาหกรรมให้เป็นสินค้านวัตกรรม ยังไม่ได้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง และหากมองในองค์กรรวม การวิจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพยังเป็นแบบกระจัดกระจาย โครงการวิจัยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นการเสนอจากความสนใจของนักวิจัย เป็นข้อมูลพื้นฐานทางชีววิทยา และการใช้ประโยชน์ทั่วไป และเป็นเชิงอนุรักษ์มากกว่าจะเป็นการวิจัยเพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ให้โอกาสและสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ และช่วยให้ชุมชนมีรายได้ที่ยั่งยืน

ในการนี้ สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) (สพภ.) ได้รับการอนุมัติงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ในการบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยที่มุ่งเป้าตอบสนองความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพ จึงเห็นควรจัดทำ “โครงการยุทธศาสตร์วิจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย” ขึ้น โดยมุ่งหวังให้มีแนวทางในการบริหารจัดการงานวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) ระดับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small Medium Enterprises, SMEs) ไปจนถึงระดับอุตสาหกรรมของประเทศ รวมทั้งเป็นแนวทางให้นักวิจัยสามารถจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยและพัฒนาที่มาจากความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์งานวิจัยด้วย

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อนำเสนอ และรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ที่เกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่างๆต่อ “ร่างยุทธศาสตร์วิจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย” เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ และนำเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเพื่อพิจารณาประกอบการจัดทำกรอบวิจัยในระยะ 5 ปีข้างหน้า (2559-2563)

ผู้รับผิดชอบโครงการ

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) หรือ สพภ. โดยการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

กำหนดการจัดสัมมนา

วันพฤหัสบดี ที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559 เวลา 08.30-14.00 น.

สถานที่จัดสัมมนา

ณ ห้องเมจิก 2 ชั้น 2 โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชัน หลักสี่ กรุงเทพฯ

กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมสัมมนา

- 1) นักวิจัย นักวิชาการที่เกี่ยวข้อง
- 2) ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงพาณิชย์
- 3) ผู้ประกอบการระดับ วิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และระดับใหญ่
- 4) สภาอุตสาหกรรม สภาหอการค้า และสมาคมธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ได้รับทราบข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อ “ร่างยุทธศาสตร์วิจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย” เพื่อการพัฒนาปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติใช้เป็นแนวทางในการเชิญชวนนักวิจัยเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการสนับสนุนทุนวิจัยต่อไป

หมายเหตุ ไม่เก็บค่าลงทะเบียน